

MOSZKVAI KARCOLATOK

Bártfai Imréné

Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ

A Kreml toronyórája

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom ötvenedik évfordulója alkalmából a világ békeszerető népei fokozott érdeklődéssel fordulnak Moszkva felé, hogy a történelemformáló események színhelyére látogatva megismerkedjenek a félévszázados mult fejlődési szakaszaival és az újjáéptülő fővárossal.

Korábban már hirt adtunk arról, hogy az OMKDK Könyvtárosképző Szaktanfolyam hallgatói is jártak a jubiláló Moszkvában. Ezuttal a felejthetetlen utazás tapasztalatairól és élményeiről szeretnénk megemlékezni.

Valamennyi résztvevő korábban már sokat tanult és hallott a szovjet főváros nevezetességeiről és szépségeiről, az elénk táruló városkép mégis az újszerűség élményével fogadott. A gomolygó uti-élmények azonban rendszerbe kíváncsiak. Kezdjük tehát a mondanivalót sorrendben, azaz a seremetyevói repülőtérre érkezés pillanatától.

A repülőtér hatalmas üvegcsarnokkal, szellős kilátókkal, gomba-fejszerű tetőzettel érdekesen komponált modern létesítmény. Itt kerültünk első ízben kapcsolatba szovjet emberekkel.

Tapasztalatlan utas számára izgalmas epizód a vámtiszttel való találkozás. Rendben talál-e mindent - aggályoskodik várakozás közepe, és újra meg újra végiggondol büröndje tartalmán a legapróbb gyógyszeres dobozkatól kezdve olyan holmikig, melyeket nem éppen idegen tekinteteknek szánt. A kényelmetlen érzést fokozza a további gond: hogyan lehet majd a rendberakott sok használati tárgyat sebészen újra begyömöszölni, ha a vámtiszt - kötelességének gyakorlása közben - mindent alaposan megbolygat. De míg borongós képzeletünkben idáig jutottunk, meglepődve vettük észre, hogy csomagjaink

háborítatlanul gurulnak tovább rendeltetési helyükre a gyors futószalagokon. Ez a korlátlan bizalom, ez a baráti gesztus nagy hatást gyakorolt reánk. Mint vendégszerető házbán, egyszerre otthonosan éreztük magunkat. Jó hangulatban, vidáman nézelődve, beszélgetve indultunk a repülőtér éttermébe, és új izekkel ismerkedve fogyasztottuk el szovjet földön első vacsoránkat.

Utunkat autóbusszal folytattuk a Moszkva környéki Osztankino felé. A kezdeti utszakaszon apró kis falvak húzódnak meg, majd tovább haladva egymás után tűnnek fel a város hatalmas épületei és nevezetességei. Megkapó volt ezek közül a Népgazdasági Kiállítás bejáratánál elhelyezett egyszerű és mégis rendkívül impozáns űrhajós emlékmű és a világviszonylatban is egyedülálló építészeti alkotás, a több mint 500 m magas TV-adótorony. A befejezéséhez közeledő torony érdekessége lesz a panoráma étterem, mely lassu körforgással egy óra alatt tesz teljes fordulatot. Mire a vendég megebédel, anélkül, hogy az asztaltól elmozdult volna, megismerkedik Moszkva panorámájával.

Az Osztankino szállóig elég hosszúnak tetszett a menetidő azok után, hogy IL-18-as gépünk két és fél óra alatt tette meg velünk a csaknem 1500 km-es légiutat. Mire megérkestünk, késő estét jelelték a két órával előbbretölt mutatók.

Minden utazás sikerét kissé befolyásolja az időjárás. Panaszra ezen a téren sem volt okunk. Nyárnak beillő 25-30 fokos meleggel köszöntött másnap a korai május, és ez végigkísérte ott-tartózkodásunk idejét. Az utcákon virágcsokorral, nyáriasan öltözve járkáltak a moszkvai nők, mi pedig jóformán csak a merő véletlen folytán magunkkal hozott egyetlen könnyebb ruhadarabnak vettük hasznát. Ki számított Moszkvában ilyen tavaszra?

Első utunk a több mint 6 milliós város megtekintése volt. A Moszkváról alkotott összkép legjellegzetesebb vonása a gigantikus méretű építkezés, melynek nyomán a város szinte a szemünk láttára megújul. Itt-ott akadnak még lebontásra ítélt régi kis faházak, de mellettük már diadalmasan emelkednek a korszerű, mai építészeti stílusban épült tetszetős szállodák, kulturális intézmények, üzletso-rok és lakónegyedek: ez utóbbiak egyik legszebb példája az új Arbat. Hatalmas parkok, zöldelő kis terek tessik vidámmá és változatosá a környéket.

Városnéző körsetánk egyik legnagyobb élménye kétségtelenül a Metro volt. Az állomások szinte palotaszzerűek: színes márványburkolatok, mozaik berakások, tündöklő kristályosillárok, művészi domborművek, szobrok és festmények díszítenek minden csarnokot. Újserű volt számunkra a modern mozgólépcső, mely hatalmas tömegeket szállít nap mint nap a villámgyors kocsikhoz.

Ismerkedésünk a várossal problémákat is okozott: néha utbaigazításra szorultunk. Az első kísérlet után azonban egyre bátrabban szölitottunk meg járókelőket, olyan őszintén segítőkész és szíves kalauz volt mind. Beszélgettünk velük angol és német nyelven is, és meglepődve tapasztaltuk, hogy - különösen a fiatalabb generáció - milyen jól beszél idegen nyelveket.

A továbbiakban szakmai programok következtek, melyek keretében elsőként az Állami Lenin Könyvtárba látogattunk el. A Szovjetunió

első nyilvános könyvtárát 1882-ben alapították. Állománya mindössze 1500 kötet volt, és csupán egy olvasóteremmel rendelkezett. Ezzel szemben jelenleg kb. 24 millió könyvtári egysége van; ebből 8 millió idegen nyelvű dokumentum. A könyvtár olvasóinak száma meghaladja a 140 ezret, akiket szép, barátságos olvasótermek fogadnak. Az 500 személy befogadására alkalmas nagyolvasón kívül még 22 kisebb terem áll rendelkezésre - köztük egy 200 fő műszaki olvasó is - összesen 2500 férőhellyel.

A könyvtár általános gyűjtőkörű. Kötelees példányt kap a Szovjetunióban megjelenő összes művekből; tiszteletpéldányok érkeznek címére csaknem a világ valamennyi nemzeti könyvtárából, így az Országos Széchényi Könyvtárból is; szerzeményes könyvtárközi kölcsönzés útján is, és jelentős összegeket áldoz tudományos értékű művekre, valamint klasszikus és haladó szellemű szépirodalomra.

Az olvasók informálása a tájékoztatási osztály feladata, mely megrendelésre irodalomkutatásokat is végez és bibliográfiákat állít össze. A tájékoztatót szolgálja továbbá 450 - részben szerzői, részben orosz /UDK/ rendszerű - szakkatalógus.

Úrhajós emlékmű

Legalább 20 mikroolvasó áll az érdeklődők rendelkezésére. Tetszett a referenz terem és a raktárhelyiség között létesített szellemes megoldású csöpposta berendezés, melynek révén a könyvtár személyzete igen sok fáradságtól kímélhető meg.

Elitégreméltó a korszerű mikrofilmtár, melyhez

A kultura páratlan kincseit őrzi a ritka könyvek gyűjteménye, melyben a jelenkor különleges művei éppugy megtalálhatók, mint a régiségek. A 275 ezer dokumentum között láthattunk 1515-ben kiadott ósnyomtatványokat, Napoleon könyvtárából fennmaradt, pergamenre irt, selyembe, bársonyba kötött és drágakövekkel ékesített könyveket, 1849-ben megjelent DICKENS-köteteket; MARX: A tőke című művének 1867-es kiadását; ARANY János balladáit, melyet 1896-ban jelentettek meg. Tanulmányozhatja az érdeklődő az orosz könyvkiadás fejlé-

UKRAJNA SZÉLŐ

dését bemutató állandó kiállítást is, amelynek egyik nevezetes darabja: I. Péter által bevezetett cirill ábécét tartalmazó dokumentum. Mindezt csupán iselítőül a Lenin Könyvtár világhírű értékes gyűjteményéből.

A Lomonoszov Egyetemhez széles sugárut vezet, s a messziről látszó tornyos épületkolosszus valósággal megkoszoruzza a Lenin-hegy csúcsát. A Lomonoszov Egyetem új épületszárnyában helyezkedik el a természettudományi kar könyvtára, melynek megtekintése szintén szerepelt szakmai programunkban.

Az egyetem könyvtára 200 éves multra tekinthet vissza, és állománya - a humán tárgyú dokumentumokat is beleértve - meghaladja a 600 milliót. A humán jellegű műveket a Moszkva belterületén elhelyezett könyvtárban tárolják, állományát azonban a Lenin-hegyi központi katalógus is nyilvántartja. /A feldolgozó munka a Lenin Könyvtárban tapasztaltakhoz hasonlóan történik./

Az egyetemi könyvtár olvasóinak száma 41 ezer körül van, ebből a diákok száma kb. 30 ezer; tanárok és külső érdeklődőkből tevődik össze a további 11 ezer.

A természettudományi kar könyvtárában 35 olvasótermet létesítettek 1200 férőhellyel. Minden fakultáson szabad polcra válogathatnak az olvasók, és a korszerű szellőzőberendezéssel felszerelt raktárhelyiségekből futószalagon továbbítják a kért vagy visszakerült műveket.

Megragadta figyelmünket a kölcsönzőteremben elhelyezett, statisztikai célokat szolgáló, és egyszerű gombnyomással működő elektromos számlálóberendezés: segítségével könnyűszerrel nyilvántartható az állomány napi forgalma.

Lomonosov Egyetem

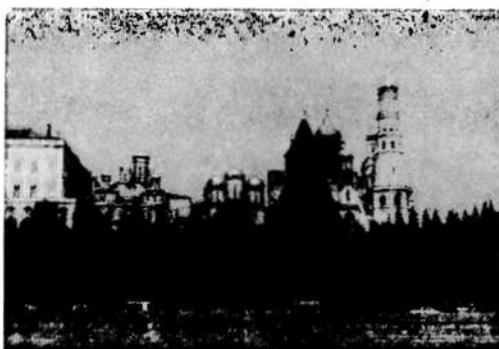
Amint láthattuk, mindkét könyvtárban előszeretettel alkalmazzák az ésszerű, gépesített megoldásokat.

A Lomonosov Egyetem épülete 21 900 helyiséget foglal magában. E feltűnően nagy számadat valószínűsítése céljából vezetünk érdekes példát hozott fel: ha történetesen egy csecsemőt születésekor az Intézetbe vinnének azzal, hogy mindennap más és más helyiségben tartózkodjék, éppen 60 esztendősen lenne, mire minden szobát végigjárna.

Még egy jellemző adat a hatalmas létesítmény szemléltetésére: az egyetem középső toronyrésze 32 emeletes és 240 m magas, a szárnyépületek 18 emeletesek. Villám liften pillanatok alatt jutottunk fel a 22. emeletre, ahonnan körkilátás nyílik a Moskva folyóra és a város csodálatos panorámájára. Ezzel a képpel bucsúztunk a Lenin-hegyi Lomonosov Egyetemtől.

Gazdag utitervünkben a világhírű Tretyakov Képtár megtekintése is szerepelt; azonkívül felejthetetlen színházi estét töltöttünk a

Kongresszusi Palotában. A fehér terméskőből készült modern épület homlokzatát kékeszínű, kristályosan csillogó üveglapok borítják; belső kiképzése, berendezése és korszerű technikai felszerelése ma-

Moszkvai látkép. Sándor park

rimális igények kielégítésére szolgál. A 6000 személy befogadására alkalmas kristálypalota népszerű szórakozóhelye a moszkvai-aknak.

ugyan már megszokni a moszkvai méreteket és arányokat, de ez a nagyszabású kiállítás - mely átfogó képet adott a szovjet népgazdaság, a tudomány és technika legújabb vívmányairól - felülmúlta elképzeléseinket.

Moszkva legősibb magja a Kreml és a Vörös-tér. Végül - de nem utolsó sorban - a történelmi nevezetességű helyen tett látogatásunkról emlékezünk meg.

A Szpasszki torony kapuján át érünk a Vörös-térre. A Kreml hatalmas toronyórája már messziről üdvözölt bennünket. A Vörös-tér évszázadok óta a moszkvai élet központja. Itt tartják minden évben a május elsejei és a november hetedikünnepi felvonulásokat, katonai dísz-szemléket. Érkezésünkkor éppen áttörőváltást láthattunk.

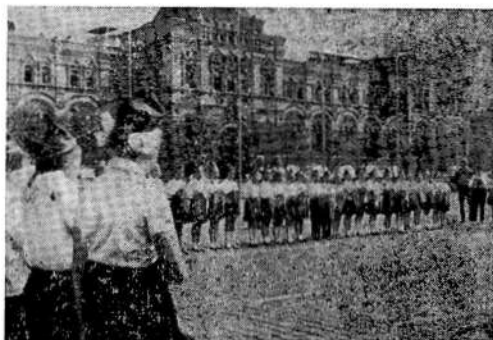

A Népgazdasági Kiállítás főbejárata

A tér egyik legrégebbi építészeti remekműve a XV. század közepén épült hagymakupolás templom, a Vaszilij Blazsennij székesegyház.

A Kreml nevezetességei közül a híres fegyvertárat /Oruzsejnaja Palata/ tekinthettük meg közelebbről. A világon szinte egyedülálló múzeumban a XII. századtól kezdődően a múlt század végéig összegyűjtött, felbecsülhetetlen nemzeti ereklyéket, cári kincseket őriznek:

különbféle ősi fegyvereket, az ötvösművészet ritkaszép alkotásait, értékes egyházi öltözékeket, kegyzsereket, ikonokat. A cárok használati tárgyai között láthattunk különleges üveg- és porcelánedényeket; arany és ezüst evőeszközöket, remekművű tálakat, serlegeket, ékszereket, gyémánttal, rubinnal, igazgyöngyökkel kirakott aranyozott trónszékeket, a híres Monomah koronázó süveget, művészi himzessel és drágakövekkel díszített uralkodói ruhadarabokat, értékes hintókat, melyek előtt megtévesztően élőnek ható, felszerszámozott paripák "lépkednek" ünnepélyes méltósággal.

Üttörőavatás a Vörös-téren
Háttérben a népszerű GUM Áruház

és uralkodók temetkezési helye volt. Monumentális freskók, ikonok és egyházi berendezések jelentik a műemlékek legfőbb belső értékeit.

Az elmúlt korszak tékozló pompájából fennmaradt műemlékeket és muzeális értékű kincseket világszerte számontartják, de a Vörös-tér legfőbb ereklyéje minden haladó szellemű ember számára a Kreml fala előtt emelkedő, vörös és fekete gránitból épült Lenin mauzóleum. Nap mint nap türelmesen várakozó tömegek állnak itt sort, hogy fejet hajtsanak Október Hőse előtt, aki a legszebb, legmélyebb igazságot hagyta ránk örökül.

A moszkvai tanulmányut nemcsak hasznos szakmai tapasztalatcsere-t jelentett a könyvtárosok számára, de bővült látókörcük, emelkedett műveltségi színvonaluk. Mindezeket pozitív eredménnyé értékelhetjük. A látogatás jelentőségét azonban elsősorban a szubjektív benyomásokon keresztül megfogalmazó gondolat eszmei tartalma, tudatformáló hatása fémjelzi.

M
M

BÁRFTAI, I. Mrs.: Moscow sketches

On the occasion of the 50th anniversary of the Great October Socialist Revolution, attendants of the Course for Technical Librarians organized by the Hungarian Central Technical Library and Documentation Centre made a study-trip to the Soviet capital.

The group visited the Lenin Library and the Library of the Lomonosow University in Moscow, and also some of the pavillions at the exhibition displaying the results of the Soviet Union's national economy. The visits aiming at exchanging experiences, were complemented by cultural programmes.

.o.

БАРТФАЙ, И.: Московские впечатления

По случаю 50 годовщины Великой Октябрьской Социалистической Революции группа слушателей библиотечных курсов при Венгерской центральной технической библиотеке и центре научно-технической информации (ВЦТБЦНТИ) посетила столицу Советского Союза.

В рамках программы слушатели курсов ознакомились с деятельностью Библиотеки им. Ленина и Библиотеки Университета им. Ломоносова, а также побывали в павильонах посвященных технике на выставке достижений народного хозяйства. Программу по обмену опытом дополнила культурно-политическая программа.

!o!

BÁRFTAI, I. Frau: Kurzbericht aus Moskau

Anlässlich der 50. Jahresfeier der Grossen Sozialistischen Oktoberrevolution besuchten die Teilnehmer des Fachkurses für technische Bibliothekare der Ungarischen Technischen Zentralbibliothek und Dokumentationszentrum die sowjetische Hauptstadt.

Sie besichtigten die Lenin Bibliothek und die Bibliothek der Lomonosow Universität in Moskau, sowie einige Hallen der die Errungenschaften der Volkswirtschaft der Sowjetunion vorführenden Ausstellung. Ein grosszügiges kulturelles Programm ergänzte diesen Erfahrungsaustausch bezweckenden Besuch.

o!o